

Strijd om tijd in plaats van kwaliteit: beleid parkeert geweld

© Sietske Dijkstra, lector vrouwenopvang en huiselijk geweld, Avans

Casus 1: vermoeden

Vrijdagavond spoedeisende hulp, half tien. In lichte paniek komt een vrouw binnen met een klein kind in haar armen. Een vierjarig jongetje geschminkt, zwarte en witte vegen rond zijn ogen, bloedt naast zijn oog, in de buurt van zijn slaap. De vrouw vertelt aan twee verpleegkundigen en een arts dat het kind op een schoolfeest viel en een tafel over zich heen kreeg. Later komt ook haar man binnen. Ze hebben geen verzekeringspapieren bij zich. Op navraag van de arts blijken deze volwassenen de ouders van het kind te zijn, niet de leerkrachten. Het kind is bleek en zegt geen woord. Wat is hier aan de hand? Hoe geloofwaardig is dit verhaal?

Zelf stond ik in dat ziekenhuis als moeder even aan de andere kant van de streep. Ik was bezorgd om mijn zoon, die nota bene vijf minuten voor zijn ongeluk vrolijk geschminkt werd als paard. Tegelijkertijd nam ik door mijn ooghalen waar dat deze professionals bij spoedeisende hulp wakker waren: op gepaste wijze werd mijn verklaring een paar keer getoetst. De mensen waren vriendelijk, maar ook neutraal en observerend. Ongetwijfeld hebben ze tussentijds met elkaar overlegd en vastgesteld of het letsel door dit ongeluk kon zijn ontstaan. Ze letten scherp op mijn zoon. Was ie beduusd door alles wat er gebeurd was, of had hij de opdracht gekregen om zijn mond te houden?

Zulke vragen zijn belangrijk, want nog altijd worden mishandelde kinderen bij de spoedeisende hulp niet ontdekt. Veel kinderen in Nederland worden mishandeld, wel meer dan 100.000 per jaar. Kinderen die getuige zijn van mishandeling niet eens meegerekend. Tenminste een op de negen vrouwen wordt bovendien mishandeld door haar partner.

Deze cijfers liegen er niet om. Ze versterken de gedachte dat er nu hulp nodig is. Dat mishandeling, 'een groot kwaad in onze samenleving', aldus minister Rouvoet, moet worden aangepakt en dat je daarbij aan bemoeizorg mag en zelfs moet doen. Daarvoor hebben we alerte professionals nodig, die er op uit trekken, die kennis en kunde hebben om de juiste vragen te stellen en die vakbekwaam oftewel professioneel kunnen handelen. De landelijke overheid en beleidsmakers zijn daarvan doordrongen.

Casus 2 : beleid

De praktijk van het beleid draait op volle toeren. De laatste jaren zijn er tal van protocollen gemaakt en instrumenten ontwikkeld om risico's bij geweld beter in te schatten. Een actueel voorbeeld is de invoering van een *verplichte meldcode* voor professionals waarbij beroepsbeoefenaren altijd vermoedens van mishandeling dienen te melden.

Dat is een belangrijk en nobel streven. Helaas zijn de beleidsmakers eenzijdig in hun jacht op politiek succes op korte termijn. Ze verwachten te veel heil van deze maatregelen die het probleem beheersbaar zouden moeten maken. Op zichzelf zijn het nuttige instrumenten of maatregelen. Ze schieten hun doel voorbij wanneer er in dit pakket van eisen geen aandacht is voor de kwetsbare kanten van het werk. Geweld is vaak niet snel op te lossen en vraagt een benadering op maat. Dat vereist blijvende scholing tot vakbekwame professionals, aandacht voor de vraag hoe je een stevig team ontwikkelt en een visie op hoe je continuïteit biedt in een passende hulpstructuur. Het gaat hier in feite om duurzaamheid. Deze is van groter waarde dan een nieuwe functie of een kloeke beleidsmaatregel.

Casus 3: heterdaadje

De politie komt bij een nog hete ruzie van echtpaar x. Moeder zit te huilen op de bank, de kamer is een rotzooi, de man vindt dat de politie zich er niet mee moet bemoeien. Hun dochter heeft gebeld, ze kan er niet meer tegen dat haar vader haar moeder kleineert en al jaren alle hoeken van de kamer laat zien.

Deze voorbeelden illustreren dat het aanpakken van mishandeling veel zorg en aandacht vraagt. Het vereist dat professionals weten hoe mishandeling verloopt, hoe deze toegedekt kan worden, en oog hebben voor de hulp die aan verschillende gezinsleden nodig is. Van wat meer afstand bezien hebben uitvoerende werkers naast die taak ook tijd nodig voor intervisie, dienen ze lering te trekken uit casuïstiek en hebben ze mogelijkheden om te analyseren, diagnoses te stellen, zich te scholen en te reflecteren. Deze toerusting staat echter ernstig onder druk.

Casus 4: onbeschermd professionals

Een laatste voorbeeld is de onbeschermd en zwakke status van de Steunpunten Huiselijk Geweld. Zij hebben geen wettelijke bevoegdheden en ook geen vastomlijnde en specifieke taken. Er wordt veel op hun bord gelegd en het aantal adviesvragen groeit alsmaar. De toenemende werkdruk wordt mogelijk hun ondergang. In een volgende fase kun je

mogelijk vaststellen dat een omlinjnde en innovatieve koers verdwenen is terwijl een stuwmeer aan verwachtingen overblijft.

In bijna al deze voorbeelden worden de voorwaarden voor professioneel handelen sterk verwaarloosd. De aanpak van geweld wordt door het beleid parmantig geparkeerd maar wat er nodig is om 'goed en bekwaam' te kunnen handelen wordt nauwelijks benoemd. Daardoor blijft de kwaliteit die nodig is om professioneel te handelen eigenlijk grotendeels buiten de discussie en het beleidsfocus.

Dat is kwalijk. Voor de daadwerkelijke uitvoering is er vaak veel te krap tijd. Professionals worden nogal eens opgejaagd, zij moeten productie draaien in de zin van wachtlijsten wegwerken, casussen afronden en overdragen, problemen oplossen. Beroepsbeoefenaren worden daardoor gemakkelijk vliegende bollen en raken overbelast. Ze moeten samenwerken, maar krijgen het overleg op korte termijn niet rond of ze raken verstrikt in tegenstrijdige eisen van snelheid en zorgvuldigheid. Of hun nieuwe collega's hebben de kennis en de kunde niet. Intussen staat de zorg en het contact met de mensen om wie het gaat onder druk. Extra schrijnend is dat vrijgemaakte middelen wel gaan naar 'succesprojecten', zoals nu naar de ontwikkeling van de Centra voor Jeugd en gezin. Die zijn vast nu het meest populair, maar blijken straks na massale invoering toch maar weer gedeeltelijk te voldoen. Zonder diepte-investering in en beleidsanalyse van professionele kwaliteit blijft het dus ploeteren. Aandacht daarvoor is zeker net zo spoedeisend.

